

HIRDETÉSENYEK.

Értesítési pénsek és a kiadás körüli pausz... valamint a lap sze lemi részét illető minden k ö z l e m é n y e k s d e i n t é r e n d ö k .

Értesítetlen levelek csak ismert kszektől fogadtatnak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVŰ PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben bázhoz hordva vagy vidékre postán küldve:

Table with subscription rates: Egész évre 10 ft - kr., Félévre 5 ft - kr., Negyedévre 2 ft 50 kr., Egy óra 1 ft - kr.

Hirdetési díj:

Öt-hasábospeltisor egyszeri beiktatásért 5kr.

Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr

Nyilttér 4 hasábos peltisorért 20 kr.

XIII. évfolyam 1886.

Debreczen. Hétfő November 15.

225. szám.

A külügyi expose.

A magyar delegáció szombati ülésén tartotta meg Kálmány nagy érdeklődéssel várt külügyi exposéját.

A külügyminiszter mindenekelőtt kiemeli, hogy a bolgár kérdés tárgyalásánál és megítélésénél különbséget kell tenni a között, a mi tisztán csak a bolgár érdeket és a között, mi az európai és ennél fogva a mi érdekeinket is érinti.

Idetartozik az, hogy a bolgár fejedelemség természete és lényege, a mint azt a berlini szerződés megalkotta és a jogkör, melyet annak ezen szerződés adott, értetlenül fentartassék. Bulgária akkoron autonóm fejedelemségnek alkottatott hűbéres állami jelleggel Törökországgal szemben.

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

Az utolsó felvonás*)

RAJZ.

Irta: Kovács B. Gyula.

Rémes éjszaka volt. Az éles éjszaki szél csak úgy kavargatta a jeges esőt, mely nagy cseppkben ott fagyott meg, a hova hullott. Az utcái lámpások üvegei kitorde löztek a nagy csörömpölések közt ezek a kövezetre; a lángok kialudtak. Ilyenkor jó lélek ki nem mehet.

Rossz lehet az az egy is, a ki olyan örülten szaladgál egyik utcáról a másikra; mintha csak kergetnék. Pedig, boldog isten! ki kergetné, ha csak nem a büne. Rohan, mint a rohanó szélvész; nem néz se jobbra, se balra. Nem gondol azzal sem, hogy az a kis vékony kabát sincsen a mellén begombolva; hogy egész átázott.

Hosszas ut után egy alacsony, komor épület elért megállott; s a kapu csengőjét ránczigálni kezdte. Nem volt annak semmi eredménye.

Ujjab és ujjab kísérletet tett, s öklével is döngötte a vastag tölgyfa ajtót. Nagy idő múlva emberi hangok vegyültek a természet zenebonájába.

Ki van ott? Kérdezte valaki, nem ép a leggyöngédebben. — En vagyok, Vértés Iván; mondá türelmetlen hangon a kinn várakozó alak; kérem, nyissa ki az ajtót.

A cseléd még haragosabban kiáltotta: — Ilyen időben nem megy ám a tisztelendő ur gyóntatni. Becsületes ember még a kutyáját sem kergetné ki ilyen isten itéletében.

*) Felolvastattott a „Felolvasókör“ november 10-iki estélyén.

nyí izgatottság szerint, a melyet valamely esemény előidézhettek.

A mi például jelenleg a közleményt leginkább — és nem ok nélkül — felizgatja, a Kaulbars tábornok missziója. De bármennyire foglalkozik is a világ — úgy mond a miniszter — hetek óta ezen ügy fellépésével, még sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az csak nem egy mozzanatot képez, melynek jelentőségét nagyon tulbecsülik; tényleg az ő fellépése által tulajdonképen semmi sincs elérve, a mi jövőbeli végleges alakulásra Bulgáriában döntő befolyással lehetne.

Az elért eredmények tulajdonképen csak abból állanak, hogy valóban sikerült neki a bulgárokkal Oroszország behatását a képzelhető legkellemetlenebb módon éreztetni, és hogy Európa közvéleményét a bolgár nép iránt eddig nem ismert mérvben rokonszenvre hangolta. A mit az osztrák-magyar érdekek követelnek és a mit a közös kormány elérni törekedett, az abban áll, hogy az Európa által a bolgároknak biztosított önállóság szerződésével ellentétes módon ne csorbítottassék. Kaulbars missziója nem hordja magán a tartósság jellegét, az el fog mulni és alig fog mélyebbre ható nyomokat hagyni maga után.

E helyett azonban még sok más nehézség fog visszamaradni, mert az egy év lefolyása óta fennálló állapotoknál fogva, melyekből Bulgária majdnem összes intézményeinek, a közigazgatásnak, a pénzügyeknek, stb. megingatása következett, egyáltalán arra kell elkészülni, hogy a bolgár tartományokban csak nagy nehézségek leltázdése után lehet valóban rendezett állapotokat remélni. Mindez és a kilátás azon hosszúságos és nehéz feladatokra, melyeket a későbbi fejlemények az európai kabinetek és legelső sorban elénk is tűzui fognak, cél-szerűnek mutatják, hogy folytonos figye-

lemmel kísérjük a dolgok ottani menetét, de egyszersmind türelemmel és óvatossan és eszközeinknek a szükség esetére való böles kimélésével járjunk el. Politikánk általános végcéljait a magyar miniszterelnök ur nyilatkozata, mely a külügyminiszterium nevében is tétetett, világosan és határozottan megjelölte.

Ezek nem csupán a jelen váltásra számítvák, hanem azon elveken nyugszanak, melyeken a dolgok jelen rendje a keleten alapul s ennél fogva ottani politikánkra nézve hosszú időn irányadók foglgni maradni. E nyilatkozatokból kitűnik, hogy politikánk nem terjeszkedő és általában semmi olyanra nem törekszik, a mi ne lenne teljesen egyező az európai szerződésekkel. Nekünk megvan az az előnyünk, hogy nem kell partikulárisérdekkel fellépniük, mert mind addig míg a berlini szerződés fennáll, abban teljesen megóva találjuk érdekeinket és ennél fogva, ha azon helyzetbe jönnénk, hogy a berlini szerződés védelmére fellépjünk, biztosítva van számunkra rokonszenve és közreműködése mindazon hatalmasságnak, melyek az európai érdekeket megvédeni készek.

Azon kérdés merülhet fel, mikép fogja a közskormány fogantatni a bolgár kérdésben a fennebb említett elveket. Erre vonatkozólag megjegyzi a miniszter, rámutatva azon megkülönböztetésre, melyet előbb a maradandó és átmeneti állapotokra tett, hogy nézete általában az, hogy a mig arra kilátás van, hogy a celt barátságos uton el lehet érni, ez utról nem kell letérni. Különösen monarchiáknak mindent körülne kell, hogy a leghatározottabb kénytelenség kivételével fenyegető állást foglaljon el, mindaddig míg a hatalmakhoz való barátságos viszonyunk elég arra, hogy szavunkat ez uton érvényesítsük. Oly időben, midőn egy pár nap elégséges Európában arra, hogy eddig ismeretlen gyorsasággal ütmillió harcoképes katonát állítson síkra, roppant nagy a felelősség, mely egy miniszterre és egy államra nehezedik, ha akciója okot szolgáltathat arra, hogy ily óriási hadi tömeget mozgásba hozzon.

Azzal imádkoztak mind a ketten —

Néhai Vértés Ernő a legtiszteltebb férfiak egyike volt. Nem obligát tisztelet értendő; hanem valódi, melyet különös érdem vihathat ki magának. Igyekezett mindenkivel jót tenni. Erdek összejöttökést nem ismert; egymáshoz egyengette, Salamon módjára intézte mindenkiét.

Ellensége nem volt. Hanéha akadtak is olykor olykor a kik megtámadák, — mert ember mind-nre akad, — e megtámadások szikrák voltak az igazság óceánjába, melyek patogva repülnek egész az óceánig, s ha azt meg rintik — maguk semmisülnek.

A társadalom minden rétege érezte a csapást. Igazi emberbarát volt. Nagy oszlop, melynek zuhanása megremegtetett. Csak az ismeretlen existenciák kacagtak egyet. — Könnyű volt neki! — mondogatták, — sokból kicsit adni másnak, — azt a boldog is megteheti. Még is oda a nagy ember! Neki is csak az volt az övé, a mit megevett. Az az emberé. —

Igazuk volt. Csakhogy a lelkiismeretet kihagyták a számításból. A mit az érez, az is az emberé. —

Ez alatt a gyászos háznál folytak a szomorú előkészületek. A nagy ebédő ablakai sűrűn be vannak függönyözve, nem lehet belátni. Csak néha-néha, mikor az ajtó ki nyílik — hallható az özvegy sírása, meg egy kis gyermek nevetése.

Rövid idő múlva ki is vezette az özvegy a kis gyermeket. Három-négy éves leányka volt; hadd menjen játszani!

— Ugy-e mamám — kérdezte kacározva az édes anyjától, — az édes apa buvócskát játszik?

— De nem leled meg gyermekem, soha többé! volt rá a szomorú válasza.

— Dehogynem, mamám! kiáltá az ártatlanság, s azzai kirántá kis karját az édes any kezéből, s szaladt vissza abba a szo-

Bizonyval az osztrák-magyar monarchiának sem jellem, sem természete nem hozza magával azt, hogy támadó politikát kövessen, és ezt nem is tette soha. E nagy hatalmasságunk és fentartó politikára kötelez minket. E konzerváló politikának felel meg azon törekvésünk, hogy a Balkán azon államai és államalakulásai, melyeket a berlini szerződés aláíró hatalmak létesítettek vagy a melyek állását a szerződés szabályozta, a nyert alapokon hova tovább önálló felvirágzó és jólétben élő individualitásokká fejlődjenek. Ezek, ha e feladataikat teljesítik, határainkon századokon át tennálhatnak, anélkül, hogy bármiképen tartaniok kellene az osztrák-magyar monarchiától. Nem mi voltunk okozói, hogy e békés fejlődés megszakított.

Ezután a kelet-ruméliai kérdésre tér át a miniszter, mely kérdés a bulgáriai mellett jelenleg elenyészni látszik. Kálnoky gróf emlékeztetbe hozza, hogy a mult évben, midőn Bulgária itt nem igen nagy kegyben állott, kijelentette a delegációban, hogy e két ország egyesítésében, ha a hatalmak egyetértésével és a szükséges kautélák mellett történik, semmi olyat nem láthat, a mi érdekeinkkel ellenkeznék. Midőn a berlini szerződés egymástól elkülönözött két állammott létesített, ezt különösea azért tette, hogy megadja Törökországnak a lehetőségét arra, ha Balkán déli részén újabb erőszakos változások utját bevághassa.

Törökország azonban elmulasztotta a neki ily módon nyújtott garanciák kihasználását. Azon könnyűség, melylyel Filippopoliszban a török kormányzót és főparancsnokot megbuktathatták, bizonyítja, mily kevésse volt tartható a porta kezében ezen intézmény. Eppen oly kevesett tett Törökország tekintélyének visszaállítása érdekében. Oly időpontban, midőn beavatkozását senki sem nehezítette volna, nem birta magát semmiképen elhatározni arra, hogy felségi jogait Kelet Ruméliában érvényesítse.

A berlini szerződést illetőleg sajnálendő hogy azon állás, melyet a szerződés Törökországra nézve czélba vett és melyre az állapotok folytonosságára tekintetében számítottak, oly kevésse felelt meg várakozásunknak. Szólv ezt csak azért érinti, mert feltendő, hogy a porta passzív magatartása, főként a balkán-félszigeti eseményekkel szemben — bár ma csak Bulgáriáról van szó — még gondot adhat a hatalmasságoknak. Min-

moru szobába; azután pedig a ravatalhoz; beburkolta magát annak fekete posztójába; meg abba a fehér valamibe, a mi arra könnyeden lehullott, s vidáman kiabálta:

— Megtaláltam kis apát! én is ide buvom! — Megtaláltam kis apát; én is ide buvom!

S a sok szokatlan látványon, meg a sok égő viaszgyertyán úgy kacagott, hogy a ki látta — sirt belé!

Szegényt, ismét kivezették.

Volt még a megboldogultnak harmadik gyermeke is; a legöregebb; egy fiatal asszony. Még csak pár éve, hogy férjhez ment. Szép volt, mint egy Diana. Már csak ő maradt benn a szobában, a szolgálat tevőkkel. Ekkor így szólt a szép asszony:

— Volt egy foga, aranyba foglalva; azt ki kell venni, — mert az a miénk.

Hogy tovább mi történt benn, azt nem lehet tudni, mert az ajtó ismét becsapódott. A temetőben rémitő nagy hó volt.

Tíz ember egész nap separta, lapátolta az utakat, melyeken a menet fog elvonulni.

Szép temetés lesz az! ott lesz az egész város. — Ugy beszélük, hogy még senelő is fognak. Jól esik azt hallani, ha szomorú is a nóta; kivált még mikor pénzbe se kerül.

Négy ember pedig a sirt ásta. Már öt lábnyi mélyen voltak; nem soká kézz lesznek.

— Igyekezzünk atyafiak, — szólott egy a négy közül, most mindjárt itt lesznek!

— Bizony — mond a másik — az ilyen nagy munkához előbb kellene hozzá fogni.

— Előbb ám, ha tudtuk volna, hogy az isten nem rakja tele megint hóval. — Hiszen csak az imént állott meg.

— No ha az a szegény ember ebben a lyukban náthat nem kap — sohse legyek becsületes ember.

— Inkább ő, mint én, pajtikám! felelt a másik; s nagyot röhögtek a jó viczozen. Mikor elegyengették a sarga homokot,

den körülmény közt a hatalmasságok feladta
lesz, hogy ugy Bulgáriában gondoskodjanak
oly állapotok helyreállításáról, melyek loya-
litásnak nevezhetők, valamint, hogy azon kér-
désekre rendezzék utját is egyengessék,
melyek Kelet Ruméliában az új viszonyokból
származnak.

A közös kormány e tekintetben oda fog
hatni, hogy tekintetbe véssenek a bolgárok
elfogadható kívánalmait, melyekre a porta
és a hatalmak beegyezése kinyerendő. Azon
lépésekre nézve, melyekre a közös kormány
a jelenlegi zavarok megszüntetése érdekében
tett vagy tenni szándékozik, részlet-szerű
felvilágosítások a jelen állapotban bajosan
adhatók; részben azért, mert a tett lépések
bizalmas természetűek, részben azért mert
tekintetbe veendő azon körülmény, hogy ak-
tuális és akut stadiumban van a kérdés, és
melyről szó van.

Csak arra nézve biztosíthatja az albi-
zottságot a miniszter, hogy a kormány e
kérdésre a legnagyobb figyelmet fordítja és
meggyőződése szerint sem időt, sem alalmat
nem szalasztott el, és hogy sem európai, sem
oszlák-magyar érdekek nem látzanak eddig-
legel veszélyeztetve. A kormány feladatának
első sorban annak kellett lennie, hogy elejét
vegye oly tényeknek és eseményeknek, mely-
ek a jelenlegi túnyomában bolgár jellem-
váltásra európai válság bélyegét üthették
volna.

Ha például Oroszország oly biztos
akart, vagy kísérletet volna meg Bulgá-
riába küldeni, ki többé-kevésbé arra
törekszik vala, hogy az ország kormány-
zását kezébe kerítse, avagy, ha akár ki-
kötő városainak, akár az ország katonai
okkupációját kísérlettek volna meg:
ezek bizonyos mind oly tények lettek
volna, melyek minket mindenestre hatá-
rozott állásfoglalásra kényszerítnek vala.
Hogy ily tények nem következtek be és
oda működni, hogy ilyenek elkerültesse-
nek, és szempontokat sokkal fontosabbak-
nak kelle tekintenie a kormánynak, sem
hogy azzal foglalkozzék, vajjon a bol-
gárokat Kaulbars tábornok többé vagy
kevésbé zaklatja és hogy vajjon a szob-
ranye előbb vagy utóbb hivasák-e össze.

A miniszter azt hiszi, hogy a dolgok
és a fejlődés egész irányának mai állásában
nemesak lehetséges, sőt valószínű a békés
megoldás anélkül, hogy saját érdekeink vagy
az európai érdekek csorbultat szenvednének.
Másmódon nem is óhajtották nálunk egy
oldalra sem, és a miniszterelnök azott nyil-
latkozásban sem foglaltatott más szempont,
mint a békés uton való megoldás, amennyi-
ben az általában lehetséges. Készségkivül igen
jó lesz, ha a delegáció kebeléből nyilatkozat-
ok történnek az iránt, hogy a monarchia
két felében senki sincs, aki a háborút kíváná
(Andrássy Gyula gróf: Senki! Mi mindnyá-
jan a békét akarjuk, de bizonyos nem a
minden áron való békét akarjuk. (Elénk hely-
eslé.)

A miniszter ismétli, hogy óhajtott
lenne, ha tekintélyes oldalról ily értelmű nyil-
latkozatok történnének a delegációkban,
mert több irányban azon vélemény terjesz-
tik mintha Magyarország chaovinistikus
vagy támadó tendenciákat táplálnának; és

s készen voltak a munkával, — a negyedik
egyet kapták a sir tenekére, s egymásután
kímászták a létrán a sírból.

— Most már hozzátér! mondták ket-
ten is egyszerre, behuhukkolva a markokba.
Már erre íhatunk is egyet.

S jót húztak mindannyian a borszeszes
ívvegből.

Nem sokára szállingózott egy-két ember;
azután meg pecsárd percze több-több. S
alig egy fél óra múlva már nem fértek a
tíz-tíz utakon. — Főmászta a hódomb-
bokra, a közeli sírokra; — mindenki igye-
kezett magának jó helyet keresni; — a hon-
nan majd mindent láthat. Ez a temetés föl-
ér egy csirkusszal. Mély csend után vásári
zibongás.

Mikor pedig a tulajdonképeni gyászoló
közönség, jó barátok, testületek megérkeztek
a rémisz tolongás miatt semmit sem lehettek
látói.

Bele telt jó két óra, míg az énekeknek,
zenének, szónoklatoknak vége lett, s a sirt
behányták.

A nagy közönség oszladozott. Már innen
mehetni. —

Ott áll az új sir, talve koszorúkkal;
köröskörül nagy kiterjedésben a letaposott
hó. Minden nyom egy-egy bizonyítéka az ér-
deklődésnek.

Már nem volt ott senki, csak a sirt
őr. Ez is a mint még egyszer körül nézte a
sirt — mint a ki jól végezte dolgát — el-
távozott; s annyit mormogott fogai között:
— Na itt megnyugodhatik ő hgyelme.

Az a földé.
Ismét beállott az a rémes csend; s a mi-
lyen csak itt van.

Alkonyodni kezdett. Fehér fellegek ka-
varogtak, s a föltámadt csipős szél mindig
lejjebb-lejjebb hozta azokat. A hó nagy pely-
hekben hullani kezdett. Láthatatlan erő
mozgatni kezdte a fáknak száraz ágait;

oly feltéves, melynek helytelen voltát min-
dig is mindenütt állította.

Természetes, hogy azon hírek, melyek
a jogérzetnek mindennap újabb megsértéséről
Kaulbars tábornok fellépéséről s a felázadt
tisztok szabadon bocsátásáról szóltak, bizo-
nyos ingerültséget és türelmetlenséget kel-
lett-k a közvéleményben, mely valami mag-
fenyítést, bünhődést óhajtott, valószínűleg
ezen igazom és türelmetlenség keltette
azon vélemény, mely különösen Németország-
ban volt elterjedve, mintha itt a háborút
óhajtának, a mely vélemény általában téves.

A debreczeni termény és áru raktár részvénytársaság ala- kuló közgyűlése.

Debreczen 1882. nov. 14

Debreczen ma ismét egy közhasznú vá-
lással lett gazdagabb. Megalakult a debre-
czeni áru- és terményraktár részvénytársaság
Varosunk jobbainak, kik érezve ily intézmény
nagy szükségét, annyi sokat fáradoztak en-
nek létesítése körül, évek óta buzgólkodva,
bátorítva vártak, el nem csüggedve oly szá-
mos meddő kísérlet közepette, a nagy közön-
ség mezev kisérőssége miatt sem, vágókn
imé elérve van. Több erkölcsi testületnek,
mint a vállalat megalapítóinak felhívása nem
maradt siker nélkül. A nyilvános aláírásra
kibocsátott részvény mind jegyzetelt. A
társulat szervezése lévén, többé nincs semmi
akadály arra nézve, hogy működését minél
előbb meg ne kezdhesse.

Mi a vállalat célja? Minek ismét-
gessük? Sokszor el volt már mondva e la-
pok hasábjain; de ösmerteti azt az a jelen-
tési is, melyet az alapítók a mai közgyűlés előtt
felolvastattak s melyet holnap mi is egész ter-
jede mében közlünk. Ezután, e helyen csak
örömmünkre adunk kifjleszt, hogy városunk
ma újra oly intézményt nyert, mely termény-
kereskedelme biztosításának hatalmas tényez-
ségeként van hivatal szerepelni; valamint a
mezei gazdálkodó közönség érdekeit is áldá-
sosan fogja szolgálai.

Örömmel írjuk azt is, hogy nem csupán
az alapítók által megtartott részvények va-
nak debreczeni kézben; hanem a piacra vo-
csátott 500 részvény 1/3-át is debre-
czeniek vásárolták meg. Ezek 1 től 10 rész-
vényig jegyezték; legnagyobb részben üzlet
emberek. Nagyon óhajtottak volna, ha az
ugyvezezt "Gazda közönség" kebeléből több-
bea irtak volna alá. De bizony a debreczeni
társadalom ezen jó módú osztálya a
mondhatni teljesen távol maradt e vállá-
lattól, mely pedig éppen a gazda közönség
részéről, megérdemelte volna, hogy ne csupán
a részvény osztalékért hanem egyenesen ma-
gáért az áru és terményraktár létesítéséért
is részvények aláírása által csatlakozott
volna az alakító mozgalomhoz.

Még egyszer üdvözljük az új vállala-
tot, ennek részvényesit, kik bizva ennek
szereplés jövőjében, készek voltak tőkék
egy részét ily módon kamatoztatni!

A közgyűlés lefolyása következő volt.
A városház nagy termében mintegy 70
80 részvényes jelent meg. Az enőki széken
az alapítók megbízásából Simonffy Imre
kir. tan. polgármester, ki üdvözlö a megjelen-

egy nyöszörögtek, mikor egyik a másikhoz
ért. A gránit oszlopokon szomorúan nyiszor-
ogtak a felkötözött ércvirágok, s a hímá-
lózó koszorúk össze vissza táncoltak a kü-
lönös zenén. A gyöngy fuvallom olyan volt
mint a szélvész; mely a kísértetek országából
tódul elő.

A szomorú fűzek is szomorubbak itt,
mint máshol. Olyan jelentés teljesen
integnek néha magukhoz, — néha távozzra.
Egyik fölöl sírás, másik fölöl kacagás hallat-
zik. Százszor is elnémul, s százszor is újra
kzdi. Pedig nincsen ott senki, csak egy két
embernek a gondolata, — meg az isten.

S a hó mindegyre sűrűbben esett; míg
csak meg nem virradt. Ekkorra megállott.

A nap fölkel, s a glóriának ragyogó
sugárai eláradtak a láthatáron, — s a gyöng-
gy fuvallomban mintha szellemek zengedeztek
volna a holt szivekig ható harmónia szerint.
Pedig most se volt ott senki, csak egy két
embernek a gondolata, meg az isten.

Az a nagy fehér szemfedő mindent be-
takart. Az új sir, a friss virágok, meg a nyo-
mok — sehol sem látszóttak. — Mintha álom
lett volna mindaz. Ráborult minderre a hó,
— mint a feledés. — A mi tegnap történt,
az már a múlté. — Az érdeklődés nyomait
belepte a hó; s mire ez fölenged: — zöld
lesz ott a pázsit, s — virágokat ringat a
kikelet.

Csak az az egy sziv, a melyik szerel-
mét vesztette — marad a régi, a ki érez.
Ott a sziv melegében nincsen változás. Apol-
ta egykor a szerelmet; — ápolja most a
szere em emlékét. Azt nem takarja el a hó

Ketten gyászolnak igazán, ő — meg
azok a cyprusok.

Ennek gyászát nem változtatja se nyár
— se tél. — s a szerelmet sem lehet elfe-
dni; az a szivé.

teket, kik a debreczeni áru és termény rak-
tár részvénytárs. alakítása végett gyűltek össze.
Felesleges — ugymond megajító beszédben
a vállalat hasznosságát itt fejtegetni; az
indokokat, melyek a mozgalom vezetői előtt
legették, elősorolni; ezek, tapasztalásból,
eszmecserekből és a hírlapok közleményei-
ből, mindeki előtt ösmertések. Csak azt
említi föl, hogy az ilyenmű raktárak eszmé-
je városunkban nem új volt most; miután
ilyenek érdekében már évekkel ezelőtt fár-
doztak, maga a városi hatóság is. Azok az
akadályok, melyek akkor elháríthatók nem
voltak, végre megszűntek; a kibocsátott
részvények aláírják. Ez az alakító közgyű-
lés határozat képes, 500-nál több részvény
lévén képviselve. Végül ő biztos reményét
fjzi ki a vállalat jövőjében, ha az gondo-
san, lelkiismeretesen s ocsón kezeltek
Kéri a közgyűlést, hogy a tanácsok
tartamára elnök ról gondoskodjék.

A jelenlevők egyhangúlag Simonffy
Imre mellett nyilatkoztak, ez az elnök szék-
et elfoglalja s mint elnök a jegyzőkönyv
vezetésére felkéri Szűcs Mihály gazd. tanin-
tészeti tanárt; a jegyzőkönyv hitelesítésére,
valamint a szavazatok összeszedésére Frá-
ter Imre, Dr. Kemény Mór és Novelli Ede
urakat.

Dr. Kemény Mór maga helyett —
ideje nem lévén — a szavazat szedő bizottságba
más részvényest kér kiküldetni.

Simonffy Imre elnök tehát Kemény
Mór helyett Szűcs Mihályt kéri föl. Ezután
bejelenti, hogy a városi közönséget, mely 10
ezer frrtal egyik alapítója a vállalatnak, Kó-
vács Sándor tisztviselő képviseli. Majd elha-
tározatni kéri, hogy a szavazati ívek most
mindjárt vagy csak a tárgysorozatba legelől
felvett tárgyak elintézésé után osztassanak é
szét?

A közgyűlés a rögtöni szétosztást há-
tározván a Szepessy Gusztáv, a vállá-
lat egyik előkészítője, felolvassa a részvénye-
sek betűrendes névsorát az aláírt részvények
számával együtt s ugyanekkor — a kellő el-
lenőrzés meglévin — kiosztatnak a szava-
zati cédulákat is. Midőn az olvasó Haas
Mór egy nyiregyházi gazdag lakos nevét
mondotta, a gyűlés ez idegen részvényest za-
posan megélmezte, a miért egymaga 50 db.
részvényt irt alá, — a legtöbbet minden ma-
gán részvényesek között.

A szavazati lapok kiosztása után ugyan-
csak Szepessy Gusztáv ur előterjeszti
az alapítók terjedelmes jelentését, melyet
holnap közölni fogunk, miután ma tárgyhalm-
maz miatt ki kellett hagynunk.

Előadott részletesen a vállalat kelet-
kezésének története, kik karolták azt fel, kik
tettek tervjavaslatot a kivitelre nézve, mikor
és miként adták által az előmunkálások fol-
tatását a vállalkozó alapító testület kezébe.
Továbbá az alapítók részletesen számolnak
eddiggi eljárásukról, kimutatják számokban
hogy míg alapítókra van szükség és az hová
fordítandó. Előirányzott számítás tesznek
arra nézve is hogy mi ly bevételek és kiadá-
sok jöhetnek elő, s ily viszonyitva milyen
tisztá nyereség reményelhető a részvény tőke
után. Megmélik Debreczen az kir. váro-
sról, mely az ügyet méltányló gondolkó-
ással és áldozatosszélességgel hathatósan elő-
mozdította ezen közhasznú vállalat létesíté-
sének sikerét.

Az alapítók jelentését ezt oratot mel-
lekletek által igazoltatik:

I az alakuló közgyűlés szabályszerien
történt összehívása.

II az eredeti ívek szerint a 100,000
részvény tőkének megtörtént aláírása.

III a részvényekre a tervezet szerinti
10 száztól bi biztosítéknak készpénzben tett
befizetése és a befolyt összeg elhelyezése.

IV a felszámolás alatt lévő czukorgyár
részvény társasággal kötött előleges alkü
a telek és épületek megvásárlása és átvéte-
lére valamint a kifizetési feltételekre nézve.

V az alapszabály tervezet bematatása.
VI az eddig felmerült előleges költsé-
gek. Ezeknek a közgyűlés általi tudomásul
vétele, helyben hagyása, megőrsítés és az
alapítók részére a törvényszerű felmentvény
megadása kértetik.

A jelentés javaslatba hozza azon határ-
napokat, melyekben a részvényfizetések telje-
sítendő lennének t. i. decz. 15. jan. 15. és
f. br. 15-én részletenként 30—30 frrjával.

A jelentés egyes pontjainhoz csatolt mel-
lékletek közül a közgyűlés csupán a IV. pontot
kivánta még felolvasatni, a mely melléklet a
felszámolásban lévő czukorgyár részvénytár-
sasággal a czukorgyári telek és az azon lévő
épületek megvásárlása iránt kötött előleges
szerződést tartalmazza.

E szerint a 4100 sz. t. k. j. könyvben
jegyzett telek az ott lévő összes épületekkel
együtt a még el nem adott gépek és felsze-
relvények kivételével 50,000 frr értékben meg-
át az új részvénytársaság tulajdonába. A vé-
telár az alakuló közgyűlést követő 4 egymás
utáo következő hónap alatt 12,500 frr rész-
letekben lesz kifizetendő.

A vevő társulat a jövő év végéig az eladó
cég használatában hagy — fizetés mellett —
néhány istállókat, színeket és a meglévő
magtárt gadákodási célokra s ugyancaak hely-
lyet ad 1887 év végéig a telek udvarán az
el nem adott gépeknek.

Zádor Lajos a szerződés egy pont-
jára tett jelentéktelenebb tárgyú kérdése
után, melyre Szepessy Gusztáv
adott megnyugtató és kielégítő választ — a

közgyűlés a jelentést tudomásu
vette; az alapítóknak a fel-
mentvényt megadta, az épüle-
tek vásárlásairánt kötött elő-
leges szerződést elfogadta
mire az elnök a részvénytár-
sulatot megalakultnak jelen-
tette ki.

Ezután következett az alapszabály ter-
vezet tárgyalása.

Haas Mór csodálkozását fejezi ki a
felett, hogy az alapszabály tervezet a rész-
vényesek közt való szét osztás végett előre
ki nem nyomatott. Így egyszeri hallás után
lehetetlen alaposan hozzá szólnai az egyes
cikkkekhez. Talán — ugymond — ezen kér-
dést, az alapszabálytervezet elfogadását füg-
göben lehetne hagyni egy későbbi, rendkívüli
közgyűlés feladatául.

Szepessy Gusztáv elismeri, hogy
nem lett volna felesleges a tervezetet előre
szokszorositani; de erre aig volt idő, miután
az alapítóknak az előkészületekben nagyon
gyorsan kellett eljárni. Különben a rész-
vényes urakok teljes megnyugtatóra szolgál-
hat azon körülmény, hogy az 1876 ben hoz-
zott új kereskedelmi törvényben az üzletár-
suatokrészére alapszabály minták is lévén,
a jelen alapszabály tervezet is azok szerint
készült. Minden társulat alapszabályálya-
gileg hasonló egymáshoz, miután készítésük
előleges szabályszerűséggel történik; a ke-
reskedelmi törvény kívánalmait szerint az el-
térések csak a speciális részletekben vannak
meg. Ő kéri a közgyűlést, hogy fogadja meg-
nyugvással az előterjesztett tervezet, mely
pontokonként lesz felolvasandó.

A jelenlevők helyeselték a fentebbi
nyilatkozatát s ekkor kezdetét vette a terve-
zetnek pontonként való felolvasása Szűcs
Mihály által. Alig volt cikk, melyben
valakinek lett volna észrevétele, kifogása
vagy módosítása. Az eredeti szövegezés fo-
gadtatott el legnagyobb részben. Falk La-
jos a tervezet által proponált előmunkálóra
szóló részvények helyett — tekintettel a
részvényesek nagy számára — névre szólókat
kivánt.

Az előmunkálóra szóló részvények mel-
lett Berger Henrik szólalt fel, ki rö-
viden, de helyes érveléssel mutatta ki, hogy
az áru és terményraktár részvénytársulatnál,
hol a részvények nincsenek egy kézben na-
gyon összehalmozva; épen nem forog fenn
annak szüksége, mint ez a helyi vasút rész-
vénytársulatnál történt, hogy a részvények
névre szólók legyenek.

Turay Farkas hasonló nézetének
adott kifejezést. Mire a közgyűlés elfogadta
az eredeti szövegezt.

Ezen kívül még két cikknél fejtett ki
némi ki s vita. Az egyik annál, mely a szava-
zatok számát részvényenként 20-ig szabja
meg. Zádor Lajos elegendőnek tart tiz
szavazatot egy-egy részvény után. Kó-
vács Sándor a 20-as szám mellett foglal
állást, mennyi meg illetheti a tetemes össze-
get befektető alapítókat, e morális testület
teket. Szóltak a tárgyhöz még Dr. Bal-
kányi Miklós, Rochlitz Arthur, Tor-
day Gábor, kinek azon agodalmát, hogy
a részvényeknek előmunkálóra szóló jellege mel-
lett a nagy részvényesek kijátékszák az
alapszabályt, Kovács Sándor ismételt fel-
szólalása bizonyára megszüntethette.

Az utolsó, élénkebb vita a társulat hi-
vatalkodai és szolgáltatási díjazása fe-
lett történt, melyet az igazgatóság hatáskö-
rébe soroz az alapszabály tervezet. Tor-
day Gábor a díjazások maximumát alap-
szabályilag meghatározatni, Haas Mór
pedig a díjazásokhoz a közgyűlés utólagos
jóváhagyását kívánta. Kovács Sándor és
Sesztina Lajos mindkét intézkedést
feleslegesnek véleményezték, miután a zár-
számolásokban a közgyűlésnek ily is joga
van beleszólni.

A gondosan összeállított, igen terjed-
elmes alapszabályzat ismertetését mellőzzük,
miután az, rövid idő múlva, különben is min-
den részvényesnek meg fog küldetni.
Az alapszabályzat elfogadása után következett
egy igazgatósági tagnak (a részvényesek
által) és három felügyelőnek titkos szavazat
utján való választása.

Igazgatósági tagul megválaszta-
tott Buda József 163 szavazattal.
Utánna legtöbb szavazatot kapott Szűcs
Mihály 117 et.

Felügyelőkül megválasztottak:
Berchtold 232, Dalmy Kálmán 166
és Rochlitz Arthur 112 szavazattal.
Ezek után legtöbb szavazatot kaptak még
Dr. Balkányi Miklós 106, Erényi Ignác és
Szűcs Mihály 73 szavazatot.

Az igazgatóság megbízatása 3, a fel-
ügyelők 1 évre szól.

A közgyűlésnek déli 1 órakor lett vége.
Az alapítók következő urakat választották
be magok részéről az igazgatóságba: Deb-
reczen sz. kir. város Simonffy Imre kir.
tanácsos polgármester! a Debreczeni keres-
kedelmi és hitelbank Holländer Gyulát az
„István" gőzmalom, Szepessy Gusztávot; a
felszámolásban lévő czukorgyár részvénytár-
sulat részvényeseiből alakult csoport: Ber-
ger Henriket.

Napló

— Ft. Szaksz-
tatása. Az új prépo-
urnak ünnepélyes be-
fénnyel megtörténni
nap délben a „Biká-
ket lesz.

— Fényes esk-
ban. A szép br. V
lesta kisasszonyt,
örnagyr ur szerető es-
vasága utolsó éveit,
nyaya Sándor orsz-
esketés — miután a
két helyen történt:
hol az esketést maga-
vász Bálintur vége-
lomban. Az esküvőn j
Péter beregmegeyi fő-
rosi főispán, Id. Bó-
Gerzson Odón,
Kónyai Géza és
képviselő vőfélyek, J
és neje sat. — A je-
sze fényes díszmag
szép ifju pár a déli
városunkból.

— Kinevezés-
főispán ur Debreczen
— ideiglenes minős-
Dezso rendőr-kapitá-
nek helyébe pedig Cs
si gyakorlatok neve
algyező: Zöld Mih
megürlével, ezen a
léptetnek tekintetik

— Virágball
let tegnap választu-
ta, hogy a farang-
annak kezdetén janu-
itt Debreczenben m-
rágbált" rende-
hogy szépeinknek a
a nyárnak viruló vir-
smind egy nemes
előmozdít
azoknak a sze-
kik a virágkésztési
résztvettek ismét a
magas fokán álló ta-
szony vezetése alatt
bematatni. Egyelőre
meg; körülményese-
zelebbi napokban le-

— Az ágost.
uj tagjai: Felügye-
felügyelő: Soháter
szert János, Gano-
Erő, Benyáts Emi-
János, Huttász La-
tina Lajos, Lichte-
Galánffy Lajos, Lát-
Sexty Sándor.

— A népkon-
günkhöz Nagy Fer-
Viktoria urnő
nemes szivből jött
juttattunk.

— „Első asz-
Szoboszlón a régi e-
vez-dése és több-
előfizetése. A társ-
élet fejlesztése. r.

— Gyászjele-
vas Albertné szül-
és gyermekei; Dar-
riella, valamint Lu-
lyebb fájdalommal
felejtéstelen drága
anyjuk Özv. L. u d
szül. Csicseri Ormó
évében, hosszas sze-
esti fél 9 órakor tő-
boldogult hült tete-
órákor Debreczenbe-
sz. a háznál tartat-
megyebé fognak sz-
d. u. 3 órakor a h-
rint a csarodai oca-
galomra tetetni. I
Aldás poraira!

— K. Tóth E
jubileuma alkalmá-
templomba, — tehát
hol 50 év előtt els-
— beszédet mondott
gatott végig a tem-
tött ájtatos halga-
hogy Váll J. J. á-
kerület főgondnoka
távirati üdvöndöletet
Ötven éves lelkesi
gadja tisztelettelje
Vállly János.

— Honvédgy
49 diki honvédgy
lést tartott, u-
pezte, hogy az egy-
egy év letelével, b-
a jelen-járványos b-
tassék. A debrece-
lásponot foglalta
gytlés csak a jövő
hóban tartassék m-
— Színház.
pit nek egy kitűnő
gróf. kerül szíur

Napi hírek.

— Ft. Szakszó Rezső prépost beigtatása. Az új prépost Ft. Szakszó Rezső úrnak ünnepélyes beigtatása vasárnap fog illő fényvel megtörténni. Ugy halljuk, hogy aznap délelőtt a „Biká”-ban 200 terítékű banket lesz.

— Fényes esküvő volt ma városunkban. A szép br. Wangenheim Celesta kiasasszonyt, ki a Gerzon Odön örnagy ur szerető családjában töltte arvasága utolsó éveit, vezette oltárhoz Lónyay Sándor országgyűlési képviselő. Az esküvő — miután a vőlegény református; — két helyen történt: a ref. nagytemplomban, hol az esküt maga az ősz püspök ft. Révész Bálintur végezte és a katólikus templomban. A zsidók jelen voltak Br. Perényi Péter beregmegeyi főispán, Lónyay J. mármarosai főispán, Id. B. Ozky Emil, neje és leánya, Gerzon Odön, neje és Katalin leánya Kónyai Géza és Hertelendi István, orsz. képviselő vőfélék, Jármí Miklós, Jármí Géza és neje sat. — A jelen voltak legnagyobb része fényes díszmagyarban volt öltözve. A szép ifjú pár a délutáni vonattal elutazott városunkból.

— Kőnevezés. Gróf Dégenfeld József főispán ur Debreczen város III-ik aljegyzőjévé — ideiglenes minőségben — Dr. Medgyaszay Dezső rendőr-kapitányi fogalmazót — ennek helyébe pedig Csapó István közigazgatási gyakornokot nevezte ki. Az eddigi III-ik aljegyző: Zöld Mihály, a másodjegyzői állás megürültével, ezen állásra fokozatosan előléptetnek tekintetik.

— Virágbál Debreczenben. A negyedik tegnap választmányi gyűlésén elhatározta, hogy a farsang alatt, még pedig mindjárt annak kezdetén január hó első napjaiban egy itt Debreczenben még új bálnát épít: „virágbált” rendezd, a mely a mellett hogy szépeinknek alkalmat ad a bálterembe a nyárnak virágait varázsolni, egyszerűsége és nemes ölével törekvésével előmozdít, mivel ez által azoknak a szegényeknek a virágkiszármazásai ingyenes tanfolyamokban résztvettek ismét alkalmuk nyílik, művészetük magas fokán álló tanítónéjük Szirmai asszony vezetése alatt, tökéletes alakban is bemutatni. Egyelőre csak ennyit tudhatunk meg; körülményesebb tudósításokat a legközelebbi napokban lesz alkalmunk közölni.

— Az ágost. hitv. ev. egyháztanács. Uj tagjai: Felügyelő: Vesztér István, másod felügyelő: Soháter Nándor, presbiterok: Poszszert János, Ganovszky Lajos, Osterlamm Erő, Benyás Emil, Jánosy József, Konrad János, Huttó István, Liszka Nándor, Sesztina Lajos, Lichtenstein József; vidékiek: Galánffy Lajos, Lányi Márton, Lux Imre és Serty Sándor.

— A népkönyh javára szerkesztőségünkhez Nagy Ferencz ügyvéd neje Fiók Viktoria urnő 2 forintot küldött. A nemes szívből jött adományt illetékes helyére juttattuk.

— „Első asztaltársaság” című H. Szoboszlón a régi asztaltársaság újra szervezkedése és több debreczeni és fővárosi lapra előfizetése. A társaság célja a társadalmi élet fejlesztése. r. l.

— Gyászjelentés. Öv. Nagyréti Darvas Albertné szül. Ludányi Bay Erzsébet, és gyermekei; Darvas Béla és Darvas Gabriella, valamint Ludányi Bay Ilona, a legmelyebb fájdalommal tudatják forrón szeretettel felejtetetlen drága jó anyjuk, illetőleg nagyanyjuk Öv. Ludányi BAY GÁBORNÉ szül. Csicseri Örmös Katalinnak, élte 69 dik évében, hosszas szenvedés után nov. hó 13-án esti fél 9 órakor történt gyászos kimúltát. e. 10 boldogult hült tetemei f. hó 15-én d. e. 10 órakor Debreczenben Battyányi utca 3569. sz. a háznál tartandó gyász ima után, Bereg megyébe fogtak szállítani és nov. hó 18-án d. u. 3 órakor a hely. hitv. szertartása szerint a csarodai családi sírboltba örök nyugalomra tetétni Debreczen, 1886. nov. 15. Aldás poraira!

— K. Tóth Mihály 50 éves lelkési jubileuma alkalmából tegnap az ispotályi templomba, — tehát ugyanazon a helyen a hol 50 év előtt első lelkési beszédét mondta — beszédét mondott, melyet meghatva hallgatott végig a templomtól zsufolásig megtöltött ajtások hallgatóság. Megemlítjük ezuttal, hogy Vállay János a tisztántul egyházkerület főgondnoka szombaton a következő távirai üdvözlést küldötte, az ünnepelhez: Ötven éves lelkési jubileuma alkalmából fogadja tiszteletteljes legjobb kívánataimat. Vállay János.

— Honvédgyűlés. A debreczeni 1848-49-iki honvéd egyet tegnap d. e. közgyűlést tartott, melynek tárgyat az képezte, hogy az egyesületek kívánják-e az egy év leteltével, hogy az országos közgyűlés a jelen-járványos betegségek idején megtartassák. A debreczeni honvéd egyet azon álláspontot foglalta el, hogy az országos közgyűlés csak a jövő évben ápr. vagy május hónap tartassék meg.

— Színház. Holnap, kedden Adolf Delpit nek egy kitűnő színműve „Maucroix gróf” kerül szíre, a cím szerepben Mol

nár Lászlóval. Ezzel együtt megismétlik Berczik kitűnő kis vígjátékát a „Bálkirályné” részben új szereposztással, amennyiben Temesi Laci, Gyarmati Pista és Kereszli Abris szerepeit Hegyesi, Jubai és Palotától Rónaszéki, Halmay és Rónai vették át.

— A város lakosságának figyelmebe Városunkban uralkodó hólyagos-himlő-járvány megzűntetése céljából, a himlőbeni megbetegedés egyik leghatásosabb óvszere, a védhímővel való be- és újraoltás, a tankötelezeteknél a járványbizottság által elrendeltétvén ennek következtében az összes elemi- és iparos-iskolákba járó növendékek, csekély kivétellel — kik megbetegedés vagy más oknál fogva az oltáshoz meg nem jelennek — már védhímővel beoltva lévén, a járvány-bizottság f. évi November hó 15-én az iparos iskolák pedig a f. évi November hó 19-én, — következő óvszabályok szigorú megtartás mellett — megnyitattak: 1. ször. Az elrendelt védhímő-oltáshoz bármily oknál fogva meg nem jelent, vagy a védhímő-oltás alkalmával netalán sikerrel be nem oltott növendékek az iskola látogatásától mindaddig eltiltatnak, míg oltási bizonylattal nem igazolják, védhímővel való sikeres beoltatásukat: mire a szülők köteleztetnek. 2. ször. Azon tanuló, ki hólyagos himlőben, vagy a következő ragályos betegségek valamelyikében — vörheny, kanyaró, ronszoló toroklobb szematák és rüh — szenvedett, a tanoda látogatásától mindaddig eltiltatik, míg a tanítót orvosi bizonyítvány által meg nem győzi arról, hogy tökéletesen meggyógyult és általa ragályozás nem történhetik. 3. ször. Kötelesek a szülők és gyámok, valamint a tanítók is — ha tudomásuk van róla — mindazon tanulókat a tanodától távol tartani, kik a fentemlített ragályos betegségekben szenvedőkkel érintkezésben voltak vagy oly házakban laknak, hol ily betegségek előfordultak. 4. ször. A tanítónak jogában áll, az ő kötelessége a ragálygyanus tanulókat az iskolától mindaddig eltiltani, míg ragálytalanságát orvosi bizonyítvány által nem igazolták. A hivatalosan teljesítendő védhímő oltások az I-ő kerületben Dr. Szászka István, a II-dik kerületben Dr. Szántai Károly, a III-dik kerületben pedig Ujházy Károly kerületi orvosok által eszközöltetik. Ragályos betegségekben szenvedett tanuló első sorban a gyógykezelő orvostól, szegénység esetén pedig a kerületi orvostól — díj nélkül — nyerendik az igazoló bizonyítványt. Az ezen rendszabályok ellen vétők kérdőre vonatnak és az 1876. XIV. t. cz. 35. §. alapján az eset súlyosságához képest 100 forintig, esetleg 20 napi fogságig terjedhető büntetéssel fenytettnek. Kelt Debreczenben, a járvány-bizottságunk 1886. November hó 11-én tartott üléséből. Simonffy Imre kir. tanácsos polgármester. mint a járvány-bizottság elnöke.

— A debreczen — hajdu-nánási vasut 1886 évi szeptember havi üzleti bevétele volt 6,159 forint, tehát 1,087 forint több mint a megelőző év hason havában. E bevételből kilométerenként 143 forint esik, míg a múlt év szeptemberben egy kilométerre 118 ft bevétel esett.

— Uj induló. Magyar Kálmán a „Magyar testvérek” jeles zenekarának tehetséges fiatal primása új indulót szerzett, melyet alkalmunk volt végig hallgatni. A csinos zenéjű darab, melyet előre is ajánlunk a zenekedvelők figyelmébe, — még ez év folyamán meg fog jelenni egyik helybeli könyvkiadónál.

— A felolvasókörből. A kör barma-dik felolvasóestéjén, az az e hó 17-én szerdán Dr. Halász Sándor tanár ur olvas a „Spiritismus”ról, a felolvasás pontban öt órakor kezdődik.

— Az iparoskör folyó hó 17-én vagyis szerdán esti 6 órakor rendez választmányi ülést tart, melyre a választmány tagjai ez uton is tisztelettel meghivatnak. — Az elnökség.

Sajtó per.

— Marmor Salomon contra Zeichner. Jonthel és Zeichner Hersch Leib. —

Sajátosság képet nyújtott ma a törvény szék tárgyalási terme. Nagyban hasonlított ez a tiszaszéleri per látványosságához.

Vádlo, vádlott, tanuk mindnyájan hosszú kaftános, vállig lógó huuczutkák márm. rosi zsidók A közönség és sajtóbírák meglepetve kérdezték, hogy ily művelten faragatlan nép, mely a civilizált világtól teljesen elszakozva el, hogyan jutott arra a gondolatra, hogy becsületet keresni Mármoros megyéből sajtóbírósg élő jöjjen Debreczenbe. Csaknem hihetetlen, s a talányt csak az incriminált nyomtatvány tartalma fejtheti meg. A tenyérnyi nagyság pamflet uaganis héber nyelven nyomtatott egyházi átkot tartalmaz. Ez az átk sulya nyomta Marmor Salomont annyira, hogy annak kibocsátása óta hitsorsosai nem érintkeztek vele.

Ugy történt, hogy Marmor a regale csakonkítást köetett el a miben hitsorsosainak egy nagyrésze s első helyen Zeichner Jonthel az ő megkárosításukat látták. Ez buzdította „fel-ellenségeit”, hogy a szóban levő nyomtat-

ványt kiadják. E nyomtatvány állítólag egy „hires” rabbi egyházi átkát tartalmazza, hogy attól a zsidótól a ki még ezután is érintkezik Mármorral, azt az istennel elhagyja, de a ki kikerüli: annak még a gyermekeit is megöldja.

Marmor ugyancsak jól érezte az átk sulyát, mert a mármarosai fanatikus zsidók szentírásnak vették a szentírás betűjével megjelent nyomtatványt s elkerülték. A furcsa társaságból mely a törvényszéki teremben megjelent feltűnően kivált a vádlott fiai. Az egyetlen, ki modern alakban látta magát. Igen, mert ő budapesti orvosnövendék. Állítólag ő vitte a kéziratot nyomdába.

A sajtóper Marmor Salomon rusi polyanai lakos, regale bérlő indította Zeichner Mór, a mármaros szigeteki és könyvnyomda részvénytársaság könyvnyomdájának bérlője, továbbá Zeichner Jonthel (József) az incriminált nyomtatvány megrendelője, forgalomba vivője és Zeichner Jonthel atyja Zeichner Hersch Leib ellen, ki állítólag a cik szerkesztője volt.

Vádlo, miután Zeichner Mór megnevezte a nyomtatvány megrendelőjét visszavonta a Zeicherman Mór elleni vádját s azt csak a két utóbbi ellen tartotta fenn, kiket a büntetőtörvény 259 és 261 §. elleni vétségben kér elítéltetni, rágalmas és becsületsértés miatt. Az első beadványban még a vallás elleni vétségben is eimarsztatni kéri vádlottat; de egy későbbiben már e vádat elejtette. Az esküdtzék következőleg alakult meg:

Dr. Vedródi Viktor, Csáky Gergely, Kerekgyártó József, Békessy László, Mayer Emil, Bosokhetti András, Fodor József, Pásztor János, Tikos Imre, Weszter István, Öry Sámuel, Györy Kálmán; pötagok: Balogh Imre, Dr. Seher Benő.

A bíróság elnöke Tóby István, bírák Lánoczy Sándor és Nagy Károly, jegyző Dr. Diosófi Sándor.

A vádló ügyvédje Dr. Nagy Lajos.

A vádlottaknak apa és fia, kik mindentelen jelen vannak, védő ügyvédje Dr. Bakonyi Samu Dr. Kardos Samu képviselősek.

A bepanaszolt nyomtatvány héber nyelven lévén irva, a törvényszék tolmácsról is gondoskodott. Dr. Bárány József a helybeli izr hitközség magyar hitközsége személyében.

A vádló ügyvédje Dr. Nagy Lajos a tolmácsot miután vallásos kérdések merültek fel a tárgyalás folyamán — e vallásügyi kérdésekben szakértőül is kéri alkalmaztatni. A bírák ezt megengedik. Mire Dr. Bárány József leteszi az esküt.

Tóby István előterjesztvén a vád tárgyát, megkérdi a vádlottakat életkoruk, illetőségük és foglalkozásuk felől.

A másodrendű vádlott Zeichner Jonthel III-ad éves orvos növendék, de azért olyan zavarba jön midőn az elnök életkora felől kérdezi, hogy 1864 helyett 1884-et mond, A elsőrendű vádlott, az előbbennek atyja, szőke keoske szakállal, pájoszszal, hosszú kopott kaftánjával nem valami rokonszeves alak. Már 53 éves és foglalkozására nézve üzér.

Ezután felolvastatik a vádlóval, mely szerint az incriminált cik a mármaros elöbbségek zsidók közt 100 példányban hozatott forgalomba s abban foglalt átk miatt a vádló a zsidók még kerülnek is mint valami veszedelmes embert.

Dr. Bárány József lefordítja magyarra ez incriminált cikket, melyet héberül is felolvassék melyre nézve előre bocsátja, hogy az eredeti kézirat egy szava, ez hogy irtó, a nyomtatványban lázítóval van fölcserélve. A nyomtatvány Isten nevének segítségül hívásával kezdődik s Marmor Salomont árulónak, rágalmasznak, kutyáktól származó kutyának nevezi, s óva inti hitsorsosait, hogy kerüljék ezen lázító gazt, már t. i. Marmor, sőt ennek családját, házat, Dra-beini Gerzon rabbi átkát kiáltja Marmorra, sőt azokra is a kik vele érintkeznek; ellenben Isten áldását „ő jó gyermekeket,” igéri azoknak, kik Marmor megvetik, kerülnek. Az incriminált cik Amennel végződik.

Békessy László esküdtzék tag azon kérdést intézi, hogy az incriminált cikben említett rabbi élő, történeti vagy képzelt alak-e?

Dr. Bárány József néhány életrajzi adattal adja meg rabbi Dra-beini Gerzon felől a felvilágosítást, ki a XIV. században Némethonban élt híres tudománosa volt.

Az elnök kérdést tesz a vádlottakhoz elismerik-e hogy a közleménynek ő a szerző? Mindkettő tagadólag válaszol. Következik a tanuk kihallgatása, kiknek kihallgatását vádló kérte. Ezek Katz Dávid, Frupter Smied, Berger Eizig, Schvarcz Chajé Lea, Feig Mendell és Fried Jankel. Legnagyobb részök egy cseppet sem tud magyarul, vagy nagyon rosszul beszél.

Dr. Bakonyi kifogásolja Schwarz Chajé Lea kihallgatását, miután a magánvádló testvéreinek leánya.

A bírák pár percnyi tanácskozás után helyet adtak a kifogásolt tanu kihallgatásának.

A tanuk németül leteszik az esküt Vallomásaik oda vonatkoznak, hogy ismerik-e az

incriminált cik szerzőjét? A vallomások azonban nagyon kevés bizonyosat tartalmaznak.

Berger Eizig szerint is például az írás olyan mint a Zeichner Hersch Leibé; de a stylus mintha nem az övé volna. Feig Mendell azt is állítja, hogy a kezirat hasonlít a Zeichner Hersch Leibéhez. Megpróbálják a bírák, hogy tud-e tanu héberül olvasni. Dr. Bárány József azt állítja, hogy még a betűket sem ismeri jól. Feig Mendell am önéreztetes ember s háromszor is neki dől az héber írásnak, bebizonyítandó az ellenkezőjét annak a mit a nagytisztelendő hitközség ur mondott.

Az utolsó tanu Fried Janke volt, ki azt vallja tolmács közvetítésével, hogy az írás az öreg Zeichner Jonthel származottnak, látszik; hanem azt hiszi hogy mások bírták erre Zeichner Jonthel a rusz-polyáni hitközség választmányi tagjainak egy része. Egy vál. tag tanuak azt is említette, hogy a cik 6-700 firt-jába került a hitközségnek s e pénzből az öreg Zeichner is kapott.

Békessy László esküdtzék tag azon kérdése folytán, hogy áll-e a vádlóval azon pontja, hogy magán vádló a hitközség által üldözött — előbb Fried Jankel tanu, azután maga Marmor Salomon elbeszéli a rusz-polyáni hitközség kebelében még 1882 keletkezett beadványt, mely időből származik az incriminált cik is. E szakadást az idézte elő, hogy a Telesi családól bírt pálinka regálát az addigi házi kezelés helyett a hitközség választmányának egy része berbe adta Marmor Salomon és pártja minden ellenzése dacára. Ekkor Marmor külön pálinka mérést nyitott egy szerződés szerinti jogra támaszkodva; a mért a hitközségi választmány őt beperelte, sőt forgalomba hozatott ellene az incriminált cik is.

A tanuk kihallgatása véget érven az elsőrendű vádlott Zeichner Hersch Leib által tett azon kijelentés után, hogy ő mostantól számítva már 6 éve nem jegyzője, (csak egyszerű tagja) a hitközségi választmányának, az elnök kérdésére Zeichner azon Jonthel merész vallomással állott elő, hogy az incriminált cik kéziratát, mikor 6-7-ik gymnasiumi osztályba járt, maga Marmor Salomon adta át, mielőtt egy pinczében együtt boroztak, hogy nyomassa ki. A költséget is, 5 firtot, átadta neki s mikor a megrendelt 100 példány készen volt, Marmornak kezéhez juttatta azokat.

Dr. Nagy Lajos még az elhalt Katz Smüle és a nyomdatulajdonos Zeicherman Mór vallomását is felolvastatni, s még több az ügy elbírálására szükséges tanuk kihallgatását kéri. Dr. Bakonyi pedig Marmor és idős Zeichner próbáira utasítani kívánja, melynél Dr. Bárány József legyen a tanu.

Dr. Nagy Lajos, ha a próbáirás elrendeltetik, ahhoz három tagból álló szakértő bizottság alakítását tartja szükségesnek s e végből a tárgyalás elnapolód.

A bíróság néhány percnyi tanácskozás után elhatározta a kívánt írásbeli vallomások felolvasását, hanem mindkét védő egyéb kívánását [teljesíthetetlennek] mondja ki, mi ellen mindkettő semmiségi panaszt jelentett be.

A tárgyalás és bizonyítási eljárás befejeztével 30 percnyi időre felfüggesztették a tárgyalás. Ennek elteltével előbb vádló védőügyvédje Dr. Nagy Lajos mondja el vádbeszédét, melyben Zeichner Hersch Leibot mint az incriminált cik szerzőjét, Zeichner Jonthel pedig mint annak kiadóját kéri vétkeinek kimondatni.

Ezután Dr. Bakonyi Samu a vádlottak védője mondotta el terjedelmes védbeszédét, melyben számos jel alapján igyekszik bizonyítani, hogy nem Ir védenca Zeichner H. Lirta a cikket, s ez esetben Ir védenca Zeichner Jonthelnek nem feketett érdekében a cik kinyomtatása. Kéri védencainek felmentését.

Most a két ügyvéd replikázott egymás szavaira, melyeknek elhangzásával maga az egyik vádlott az ifju Zeichner mondott egy rövid beszédet a magé, és apja érdekében, ártatlanságukra és szegénységükre hivatkozván.

E beszédek elmondása után az elnök válatos képét adja a tárgyalás eddigi folyamának s ezután felolvastatnak az esküdtzék elé terjesztendő kérdések, melyek külön tételnek fel Zeichner Jonthel és külön Zeichner Hersch Leibra nézve.

Az ítéletet lapunk zárta után 5 óra or hirdették ki. Az esküdtzék Zeichner Jonthel a becsületsértésben egyhangulag, Zeichner Hersch Leibot pedig becsületsértésben és rágalmasában szavazat többséggel vétkeinek mondotta ki.

A törvényszék I. r. vádlottat 50 firt pénzbírságra. II. r. vádlottat 3 havi fogságra és 200 firta ítélté.

DEBRECZENI SZÍNHÁZ

Holnap, kedden, 1886. nov. 16-án.

Maucroix gróf.

EZZEL:

A bálkirálynő.

Felelős szerkesztő és kiadó laptulajdonos Vértési Arnold.

Főmunkatárs: Karczag Vilmos.

